

יו"ל ע"י מכון
"עטרת הסולם"

להוצאת וחידוש ספרי הסולם
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר מוהרי"י שליט"א
אבן עזרא 4 ב"ב, טל: 03-6192872

בני היכלא

19 עמ'

גליון לו' - פר' נשא

פניני זוהר
לפר' נשא

בני היכלא - פניני זוהר

- ב עמ' ב בלימוד ספר הזוהר יפקון בנ"י מן גלותא ברחמי (רע"מ נשא, צ)
- ה עמ' ה אמירת ברכי נפשי בראש חודש (וירא, סולם אות כ"ג-כ"ה)
- ז עמ' ז לוי הנוטל ידים לכהן יטול ידיו תחילה (נשא, סולם אות קנ"ו-קנ"ז)
- ט עמ' ט אסור להסתכל בידי הכהנים בזמן ברכתם (רע"מ נשא, קע"א-קע"ב)
- י עמ' י ששים אותיות שבברכת כהנים כנגד נשמות ישראל (נשא, קע"ח-קע"ט)
- י עמ' י ברכת כהנים באהבה (נשא, סולם אות קפ"ג)
- יב עמ' יב נשיאת פנים לבני ישראל (רע"מ פנחס, סולם אות תר"ד, הקסה"ז סולם אות רנ"ה)
- יג עמ' יג שש עגלות צב למשא בני גרשון ומררי (ויגש, סולם אות קכ"א)

בני היכלא - תוספות זוהר

- טו עמ' טו עפר קרקע המשכן וגלגל חמה (נשא, סולם אות ס"ט-ע')
- יז עמ' יז מים מרירים ומים מתוקים (נשא, סולם אות ע"א-ע"ב)

בני היכלא - משלי בעל הסולם

- יח עמ' יח משל האבק הרע ואבק המרפא [פרי חכם ב', אגרת כ"ה, עמ' פ"ט]

בני היכלא - פניני זוהר

בזה דבר גדול, וראוי לפרסמו, כי יש סגולה נפלאה לאין ערוך, לעוסקים בחכמת הקבלה, ואע"פ שאינם מבינים מה שלומדים, אלא מתוך החשק והרצון החזק, להבין מה שלומדים, מעוררים עליהם את האורות המקיפים את נשמתם. פירוש, כי כל אדם מישראל, מובטח בסופו, שישג כל ההשגות הנפלאות, אשר חשב השי"ת במחשבת הבריאה להנות לכל נברא. אלא מי שלא זכה בגלגול זה, יזכה בגלגול ב' וכו' עד שיזכה להשלים מחשבתו ית' שחשב עליו, כמ"ש בזוהר, כנודע. והנה כל עוד שלא זכה האדם לשלימותו, נבחנים לו אותם האורות העתידיים להגיע אליו, בבחינת אורות מקיפים, שמשמעותם היא, שעומדים מוכנים בעדו, אלא שהמה מחכים לאדם, שיזכה את כלי הקבלה שלו, ואז יתלבשו האורות האלו בכלים המוכשרים. ולפיכך, גם בשעה שחסרו לו הכלים, הנה, בשעה שהאדם עוסק בחכמה הזאת, ומזכיר את השמות של האורות והכלים, שיש להם מבחינת נשמתו שייכות אליו, הנה הם תיכף מאירים עליו, בשיעור מסויים, אלא שהם מאירים לו בלי התלבשות בפנימיות נשמתו, מטעם שחסרים הכלים המוכשרים לקבלתם, כאמור. אמנם ההארה שמקבל פעם אחר פעם, בעת העסק, מושכים עליו חן ממרומים, ומשפיעים בו שפע של קדושה וטהרה, שהמה מקרבים את האדם מאד, שיגיע לשלימותו וכו', עכ"ל בעל הסולם (הקדמה לתע"ס קנ"ה).

הארת אור הזוהר בפקחת עיניים: נוסף על סגולת לימוד הזוהר בגירסה [בלא הבנה] הנ"ל, יש להבין כי בלימוד נכון בספר הזוהר [שהוא מקור לכל פנימיות התורה וטודותיה], יש פקחת עיניים לראות את אור ה' המאיר בעולם. ולהבין את גודל מעלת עם ישראל וגודל יקר וחשיבות כל מצווה שבתורה. שסגולת פקחת עיניים זו מסייעת לאין שיעור לעמידה נכונה מול כל ניסיונות היצר הרע, וכן לבחירה

בלימוד ספר הזוהר יפקון בני מן גלותא ברחמי (רע"מ נשא, סולם אות צ')

(צ): "והמשכילים יבינו" (דניאל י"ב י'), מסטרא דבינה, דאיהו אילנא דחיי, בגינייהו אתמר, "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע" (דניאל י"ב ג'). בהאי חבורא דילך דאיהו ספר הזוהר, מן זוהרא דאימא עלאה תשובה. באלין לא צריך נסיון, ובגין דעתידין ישראל למטעם מאילנא דחיי, דאיהו האי ספר הזוהר, יפקון ביה מן גלותא ברחמי. ויתקיים בהון, "ה' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר".

הסולם

(צ): והמשכילים יבינו מסטרא וכו': ואז, והמשכילים יבינו. כי הם מצד הבינה, שהוא עץ החיים, בשבילם נאמר, "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע", בחבור הזה שלך, של רשב"י, שהוא ספר הזוהר, מזוהר של אמא עלאה, שנקראת תשובה, אלו לא צריכים נסיון, ומשום שעתידיים ישראל לטעום מעץ החיים שהוא ספר הזוהר הזה, יצאו בו מן הגלות ברחמים, ויתקיים בהם, "ה' בדר ינחנו ואין עמו אל נכר". (רע"מ נשא, סולם אות צ', דפו"י ח"ג דף קכ"ד ע"ב).

[סגולה נפלאה בלימוד הזוהר גם בגירסה: בספרים הקדושים הרחיבו במעלת לימוד ספר הזוהר שהאור העליון המאיר בספר זה כה מרובה עד שאפילו בקריאה בו גם בדרך גירסה [בלא הבנה] יש זיכור גדול והארה גדולה לנשמת האדם. ביאור הדברים נמצא בהקדמת הסולם לספר תע"ס (סעיף קנ"ה), ואע"פ שאינו מזכיר שם במפורש את ספר הזוהר אלא רק את לימוד על דרך גירסה בספרי הקבלה, עם כל זאת טעם הדברים הוא אחד. להלן לשון בעל הסולם: יש

אגרות קודש לאדמו"ר האמצעי הרבי דובער מליובאוויטש, (אגרת כ"ה שלהי קיץ תקע"ו, הקדמת ביאורי הזוהר), וזה לשונו: וכאשר שמעתי מפי קדשו ז"ל (היינו מאביו שהוא בעל התניא זיע"א) לא פעם ושנים, שכל ימיו עשה קבע ללמוד הזוהר בשבת דוקא (והיינו בליל שבת כמו שראינו) בעיון גדול. וכה אמר: **מה שכתוב ברע"מ בזוהר (פ' נשא), דבהאי חבורא דספר הזוהר בי יפקון מן גלותא כו', היינו, בלימוד בעיון גדול דוקא.** ואמר על עצמו, שאין רגילותו ללמוד בכל שבת רק דף אחד או ב', אבל בעיון והעמקה גדולה וביגיעה רבה בדקדוק הלשון בכל מלה שיהי מכוון ע"פ אמיתית חכמת הקבלה. ובזה היה מדריגת האר"י ז"ל שזכה לגילוי אליהו ורוח הקודש, מפני שיגע הרבה בלשון המאמרי זוהר הקדוש. כמבואר בשבחי האר"י במה ששאל הרח"ו להאר"י למה לא זכה הוא לזה כו'. ולא כמו שקוראין העולם בזוהר כמו בספר החתום בלי ידיעה בפירוש המלות כלל, גם לא על דרך הקבלה הפשוטה, שאין יוצאין בזה עיקר למוד הזוה"ק, ובפרט בשבת שאז זמן לימוד הקבלה, כידוע בענין משנה ביצירה ותלמוד בבריאה וקבלה באצילות, וכידוע בפירוש הפסוק "השתחוו לה' בהדרת קדש" ראשי תבות **קבלה**, מפני שבשבת עליות העולמות כו', עד כאן תוכן דבריו הק' ז"ל, עכ"ל ציטוט (מהקדמת ביאורי הזוהר לאדמו"ר האמצעי הרבי דובער מליובאוויטש).

ביאור מהרח"ו בספר הזוהר יפקון מן גלותא:
להלן לשון מורנו הרב חיים ויטאל [מהרח"ו] בהקדמה לשער ההקדמות (דפ"י דף ג' סוף ע"ב ותחי' דף ד' ע"א): ואין ספק כי לולי שרשב"י הכיר וידע ברוח קדשו כי ר' אבא היה חכם גדול ויודע להלביש ולהעלים הדברים דרך חידה ורמז שלא יבינו אפי' חכמי הדור ההוא, לא היה מצוהו שיכתוב. כי הנה שם באדרת האזינו עצמה דף רצ"ד ע"ב (סולם אדרא זוטא אות קס"א), אמר, כל מאן דמגלה רזין, בידוע דנשמתי לאו איהי מגופא דמלכא קדישא וכו'. זכאה חולקהון דצדיקים דמכסיין רזין עילאין דקב"ה וכו'. ורשב"י נאה דורש ונאה

נכונה בדרך התורה מול כל חוקות הגויים והנהגותיהם, שלא קבלו את התורה. כיון שכל עוד שהאדם אינו מבין את חוקי התורה שהם חוקות שמים וארץ, ואת יסודות האמונה בה, המבוארים בבהירות בספר הזוהר ובפירושי בעל הסולם וכתביו, לא זו בלבד שעבודת ה' עלולה להיות עליו לנטל ומשא, כיון שאינו מבין את מעלת התורה שניתנה לעם ישראל, אלא אף זו שאינו מבין כראוי את ההבדל הגדול שבין ישראל לעמים וסכנתו מהם גדולה ביותר. בזה יובן שגאולת עם ישראל תלויה בלימוד הזוהר. כיון שלימוד זה מביא ומעלה את עם ישראל למעלתם הנכונה, וכן מוסיף ומביא את קיום התורה והמצוות שיהיו ברצון ובשמחה, באהבה וביראה [בדחילו ורחימו] כראוי. שעל ידי **גאולת הנפש** שבכך, יכולה להימשך אחריה גם **גאולת הגוף** וכל הבחינות הדומות לה כגון גאולת הארץ וכיו"ב, כמובא לקמן מספר מתן תורה, מאמר לסיום הזוהר.

והמשכילים יבינו: ידויק לשון הזוהר שפתח דבריו במלים "והמשכילים יבינו", כלומר שעל ידי הבנה זו אין אותם משכילים צריכים עוד לנסיון. כמו שאומר "באלין לא צריך נסיון", **סולם:** באלו לא צריכים נסיון. כיון שסבת כל הנסיונות המזומנים ליחיד ולכלל הציבור הם מצד הבחירה. אלא, שמבואר בהקדמת הסולם לספר הזוהר (סעף ט"ז), שכל הבחירה היא רק בין ב' דרכים. דרך א', קיום תורה ומצוות. שהיא דרך קלה ומהירה, דרך ב', דרך יסורין וכו', שהיא דרך קשה וארוכה, עד שבסופה יבין האדם שטעה בדרכו וישוב לדרך הנכונה וכו' יעו"ש. היינו, שהבוחר בדרך א' שהיא קיום תורה ומצוות מתוך לימוד והבנה ברורה ובהירה, אינו צריך עוד לנסיון. [החידוש הנ"ל בשם אומרו הר"ד חיים בנימין טננבוים הי"ו].

ביאור בעל התניא: בספר הזוהר יפקון מן גלותא - היינו דוקא על ידי לימוד דברי הזוהר בעיון גדול כדלהלן: נראה לצטט בזה את פירוש בעל התניא לדברי הזוהר הנ"ל, מתוך

כלומר בזכותו תהיה הגאולה, כמ"ש **"וקראתם דרוור בארץ"** וּבְגִינִיָּה, וּקְרֵאתֶם דְּרוּר בְּאַרְצָךְ, עכ"ל התיקון ז'.

היינו מפורש שגאולת הארץ תלויה בלימוד פנימיות התורה. כלומר, שהיציאה מחושך לאור, מאפלה לאורה, מעבדות לחרות ומשעבוד לגאולה, תלויה בלימוד ספר הזוהר. שאור העליון הגנוז בו ומאיר לעוסקים בו, ישפיע מהפרט על הכלל ככל שיתרבו הלומדים בו.

גאולת הנפש וגאולת הגוף מספר מתן תורה:

להלן לשון ספר מתן תורה (אמצע מאמר לסיום הזוהר ד"ה ונדוע), שם מבאר בעל הסולם את מה דאיתא בזוהר, שמתוך העסק בספר הזוהר ובחכמת האמת, יזכו לצאת מתוך הגלות לגאולה שלימה. שלכאורה, מה ענין לימוד הזוהר לגאולתם של ישראל מבין האומות. וזה לשונו: ונדוע שהגאולה ושליומות ההשגה כרוכים זה בזה, והמופת הוא שכל מי שיש לו המשכה לסודות התורה יש לו המשכה לארץ ישראל, ולפיכך לא הובטח לנו ומלאה הארץ דעה את ה' וגו' אלא באחרית הימים, דהיינו בזמן הגאולה. ולפיכך כמו שבשלימות ההשגה לא זכינו עוד לזמן קבלה אלא לזמן נתינה בלבד, שבכחה ניתנת הזדמנות לבוא לשלימות ההשגה, כן הוא בענין הגאולה שלא זכינו לה, אלא בבחינת נתינה בלבד. כי העובדה היא שהקב"ה הוציא ארצנו הקדושה מרשות הנכרים והחזירה לנו, ובכל זאת עדיין לא קבלנו הארץ לרשותנו מפני שעוד לא הגיע זמן הקבלה, כמו שביארנו בענין שלימות ההשגה, באופן שנתן ואנחנו עוד לא קבלנו וכו'. **כי אין גאולת הגוף בלי גאולת הנפש**, וכל עוד שרוב בני הארץ שבויים בתרבויות הזרות של האומות, ואינם מסוגלים כלל לדת ישראל ותרבות ישראל, הרי גם הגופות שבויים תחת הכוחות הנכרים. ומבחינה זו נמצאת עוד הארץ בידי הנכרים וכו'. היוצא מדברינו, שדורנו זה הוא הדור של ימות המשיח. ולפיכך זכינו לגאולת ארצנו הקדושה מידי הנכרים. גם **זכינו להתגלות ספר**

מקיים. והגם שציוה לר' אבא שיכתוב, ובהיות שיכתבם בהעלם גדול כאלו לא נכתבו כלל דמי ומעתה יוכל האדם להקשות על דברינו אלה ולומר, א"כ ר' אבא טרח על חנם ללא צורך, לכתוב דברים סתומים וחתומים. אמנם תשובתך בצדך ממאמר תיקונים הנ"ל (תיקון ו' סוף דף כ"ג ע"ב ותחי דף כ"ד ע"א), דבדרא בתראה יתפרנסו מהאי חבורא ועתיד לאתגליא וכו', וכן ממאמרו בתיקון ס"ט דף ק"י ע"א, דעתיד כוליה האי לאתחדשא ע"י דמשה נביאה בדרא בתראה וכו', וממאמר הזוהר פ' וירא דף קי"ז ע"א (בסולם אות ת"ס): וכד יהא קריב ליומי משיחא אפי' רביי דעלמא זמינין לאשכחא רזין טמירין דחכמתא וכו', [ענכ"ל הזוהר]. ולכן בראות רשב"י ז"ל ברוח קדשו ענין זה, צוה לר' אבא לכתוב ספר הזוהר בדרך העלם, להיותו מוצנע למשמרת עד דרא בתראה קריב ליומיה מלכא משיחא, כדי שבזכות המתעסקים בו תצמח הגאולה בימינו בע"ה כנ"ל בזוהר פ' ויחי דף רי"ז ע"א (בסולם אות קכ"ו): על דא כתיב קח צנצנת אחת ותן שמה מלא העומר מן וכו' למשמרת לאצנעותא, והבן זה מאד. עכ"ל מהרח"ו.

לשון התיקוני זוהר בסוד הגאולה שבספר

הזוהר: בהקדמת הסולם לספר הזוהר (סעיף ס"ח) ציין מקור נוסף מתיקוני זוהר (סוף תיקון ו'), לגאולת ישראל הקרובה לבא ע"י הלימוד בספר הזוהר. וזה לשון בעל הסולם: ואל תתמה על זה, שאדם פרטי יגרום במעשיו מעלה או ירידה לכל העולם. כי זהו חוק ולא יעבור, אשר הכלל והפרט שוים כב' טפות מים וכו'. וזוהר יתבאר לך מה שאיתא בזוהר, שמתוך העסק בספר הזוהר ובחכמת האמת, יזכו לצאת מתוך הגלות לגאולה שלימה. (תיקונים סוף תק' ו') וכו', עכ"ל. להלן לשון התיקוני זוהר (סוף תיקון ו', דפויי דף כ"ג סוף ע"ב, ותחי דף כ"ד ע"א, מעה"ס אות ע-ע"ב): אדהכי הא אליהו נחית מעילא וכו': בתוך כך הרי אליהו ירד מלמעלה ואמר רבי רבי וכו', וכמה אנשים למטה בעוה"ז יתפרנסו מחבור הזה שלך [דהיינו ספר הזוהר]. כאשר יתגלה למטה בדור האחרון, בסוף הימים. ובשבילו

דצדיקיא. (כד): וקב"ה אזיל עמיה, בכל ריש ירחא וירחא. וכד חמי נשמתא, יקר אספקלריאה שכינתא דמאריה, מברכת וסגדת קמי קב"ה, הה"ד "ברכי נפשי" וגו'. (כה): א"ר עקיבא, קב"ה קאים עלוהי, ונשמתא פתח ואמר, "ה' אלקי גדלת מאד" וגו', כל הפרשה עד סיומא, דקאמר יתמו חטאים וגו'. ועוד א"ר עקיבא, ולא דא בלחודוי, אלא, משבחת ליה, על גופא דאשתאר בעלמא דין, ואמר: "ברכי נפשי את ה' וכל קרבי" וגו'.

הסולם

(כג): רבי אליעזר היה יושב והיה לומד תורה. בא אצלו רבי עקיבא, אמר לו במה עוסק מר, אמר לו במקרא הזה, שכתוב, "וכסא כבוד ינחילם". מהו כסא כבוד ינחילם. זה הוא יעקב אבינו שעשה אותו כסא הכבוד בפני עצמו, לקבל תורה בעד נשמות הצדיקים. ושיעור הכתוב הוא, "וכסא כבוד", דהיינו תורתו של יעקב, שנעשה לכסא הכבוד, "ינחילם" לנשמות הצדיקים. (כד): והקב"ה הולך עם יעקב, בכל ראש חדש וראש חדש, (כנ"ל באות כ"א) וכאשר הנשמה רואה, את כבוד האספקלריא, היא השכינה של רבוה, הנשמה מברכת ומשתחוית לפני הקב"ה, זהו שכתוב "ברכי נפשי" וגו'. (כה): א"ר עקיבא וכו': אר"ע, הקב"ה עומד עליה, על הנשמה, והנשמה פותחת ואומרת, ה' אלקי גדלת מאד וגו' כל הפרשה עד הסיום, שנאמר יתמו חטאים וגו'. ועוד אמר ר"ע. ולא זה בלבד, אלא שמשבחת להקב"ה גם על הגוף שנשאר בעולם הזה, ואומרת, ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו'. וכל קרבי יורה על הגוף. כלומר שתחילה משבחת הנשמה להקב"ה על השגתה עצמה ואז אומרת (תהלים ק"ד): "ברכי נפשי את ה' ה' אלקי גדלת מאד". ואח"כ משבחת לו גם על הגוף. כלומר, שזיו הנשמה נמשך למטה ומאיר אל הגוף.

הזוהר שהוא תחילת קיום הכתוב ומלאה הארץ דעה את ה' וגו'. ולא ילמדו עוד וגו'. כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם. אבל בשתי אלה זכינו רק בבחינת נתינה מהקב"ה, אבל אנו לידינו עוד לא קבלנו כלום, אלא שניתנה לנו הזדמנות בזה [הזדמנות לגאולה] להתחיל בעבודת השי"ת, לעסוק בתורה ובמצוות לשמה [מתוך שנגלה הזוהר בדורתנו, וזכינו לפירוש הסולם], שאז נזכה להצלחה גדולה ככל המובטח לדורו של המשיח, מה שלא ידעו כל הדורות שלפנינו, ואז נזכה לזמן הקבלה של שתי אלה: "שלימות ההשגה" ו"הגאולה השלימה", עכ"ל מאמר לסיום הזוהר (מספר מתן תורה).

מראה מקום: היציאה מן הגלות לחרות ומן החושך לאור, שבספר הזוהר: דברי הזוהר הנ"ל מובאים ומתבארים בהרחבה בסוף הקדמת הסולם לספר הזוהר (סעיפים ס"ח-ס"ט). שם מבאר המחבר כיצד יכולה הגברת פנימיות אדם פרטי (דהיינו אדם מישראל) להשפיע על תיקון כל בחינות הפנימיות שבעולם, וכן להיפך ח"ו. כיצד על ידי הגברת כוח החיצוניות אצל אדם פרטי [מישראל] מתגברים כל כוחות החיצוניים שבעולם וכו', יעוי"ש.

מסורת הזוהר: תורה אור: וְתִבְרָרוּ וְיִתְלַבְּנוּ וְיִצְרְפוּ רַבִּים וְהַרְשִׁיעוּ רְשָׁעִים וְלֹא יָבִינוּ כָּל רְשָׁעִים וְהַמְשַׁכְּלִים יָבִינוּ (דניאל י"ב י'). וְהַמְשַׁכְּלִים יִזְהָרוּ כְּזֹהַר הַרְקִיעַ וּמִצְדֵי קֵי הַרְבִּים כְּכּוֹכְבִים לְעוֹלָם וָעֶד (דניאל י"ב ג'). ה' בְּדָד יִנְחֶנּוּ וְאִין עֲמוּ אֵל נִכָּר (האזינו, דברים ל"ב י"ב).

אמירת ברכי נפשי בראש חודש

(וירא, סולם אות כ"ג-כ"ה)

(כג): רבי אליעזר הוה יתיב, והוה לעי באורייתא. אתא לגביה, ר' עקיבא, אמר ליה, במאי קא עסיק מר. א"ל בהאי קרא דכתיב "וכסא כבוד ינחילם". מהו כסא כבוד ינחילם. זה יעקב אבינו, דעביד ליה כרסי יקר בלחודוי, לקבלא אולפן נשמתא

חיה, נשמה, רוח, נפש (כמ"ש בדברים רבה פ"ב כ"ו), שאור היחידה מתלבש בכלי דכתר, ואור החיה מתלבש בכלי דחכמה, ואור הנשמה בכלי דבינה, ואור הרוח בכלי דזעיר אנפין, ואור הנפש בכלי דמלכות: כבר ידעת שהבחן המדרגות הוא, על פי הזכות והעביות שבהן, וכל "מעלה", פירושה, השיעור הזך יותר מחברו: האורות הם נרנח"י, והכלים הם כח"ב זו"ן, כנ"ל. (עכ"ל תע"ס ופירוש או"פ)

ה' שמות הנשמה כנז' בזוהר תרומה: להלן לשון הזוהר תרומה (סולם אות תקצ"א): ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך". בכל לבבך, דהיינו גופא. ובכל נפשך, דהיינו נשמתא. דחמש שמהן אית לה: נשמה. רוח. נפש. חיה. יחידה, וכו'. סולם: ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, דהיינו הגוף. ובכל נפשך, דהיינו הנשמה. כי חמשה שמות יש לה, נשמה, רוח, נפש, חיה, יחידה וכו', עכ"ל הזוהר והסולם (פר' תרומה). היינו כדברי האר"י ז"ל המובאים לעיל בעניין ה' חלקי הנשמה שבאדם התחתון. לכאורה יש להבין את כוונת בעל הסולם באור פנימי הנ"ל, שציין מראה מקום לשמות ה' מדרגות הנשמה מן המדרש ולא מן הזוהר. [אולי אפשר לומר, שהעדיף לציין מקור מן הגולה בדוקא]. לשון המדרש מובא להלן אלא, שציון מקומו בספרים הנדפסים כיום הוא דברים רבה פרשה ב' אות ל"ז:

ה' שמות הנפש [הנשמה] כנז' במדרש: להלן לשון מדרש רבה (דברים פ"ב פסקא ל"ז, המצויין באו"פ אות ו', תע"ס ח"ב פ"ב אות ב'): "ואהבת את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך". מהו בכל לבבך ובכל נפשך, בכל נפש ונפש שברא בך. אמר ר' מאיר על כל נשימה ונשימה שאדם מעלה חייב לקלס את יוצרו מנין שנאמר (תהלים ק"ו) כל הנשמה תהלל י-ה. א"ר סימון [שמעון?]. חמשה שמות נקראו לנפש ואלו הן רוח נפש נשמה חיה יחידה. רבנן אמרי בוא וראה הקב"ה ממלא את עולמו והנפש הזו ממלאה את הגוף. הקב"ה סובל את עולמו והנפש הזו סובלת את

ואז אומרת ברכי נפשי את ה' וכל קרבי וגו' (תהלים ק"ג) שתשבחות האלו הם על אור הגוף. (וירא, סולם אות כ"ג-כ"ה, דפו"י ח"א דף צ"ז ע"ב).

[ה' פעמים ברכי נפשי: תמצית דברי רבי עקיבא בזוהר כאן, שבתהלים פרוקים ק"ג-ק"ד. נזכרים ה' פעמים ברכי נפשי. ג: פעמים בפרק ק"ג, ועוד ב' פעמים בפרק ק"ד]. המחולקים לשבח הנשמה על השגתה עצמה ועל הגוף, אלא, שיש מקום להתבונן בסדר השבחים וכתבתם בתהלים, שלכאורה ישנה כאן כעין הפכיות בסדר הדברים. כיון ששבח הנשמה על השגתה הנאמר על ידה בתחילה, כתוב בתהלים פרק ק"ד, שהוא לאחר שבח הנשמה על הגוף. כלומר שלכאורה סדר אמירת השבחים וסדרם הכתוב בפרקי התהלים הפוך [וכעין ערך הפכי]. **עוד יש להתבונן** בדברי רבי עקיבא האם דבריו מצטרפים ומוסיפים על דברי רבי אליעזר רבו. כלומר, שכן הוא בכל ראש חודש. [כיון שראש חודש נזכר רק בדברי רבי אליעזר]. עכ"פ מכל מאמר הזוהר שם משמע, שכן הוא בכל תוספת מדרגה שהנשמה זוכה בה. הן בעליית הנשמות לעולם העליון [נמפורש בזוהר שם סולם אות כ- כ"א], שהקב"ה ויעקב מקבלים את פניהם כמ"ש "מבקשי פניך יעקב סלה". והן בעליית נשמות הצדיקים שבעוה"ז לקבל תוספת הארה לנשמה, שלכאורה כן הוא בכל ראש חודש, שבהתחדשות זו זכות הנשמות לתוספת השגה.

ה' פעמים ברכי נפשי בסוד ה' חלקי הנשמה: כן מפורש בדברי האר"י ז"ל (מובאים בתע"ס ח"ב פ"ב אות ב'), וזה לשונו: הנה יש באדם התחתון ה' בחינות אורות, שהם: הנפש, רוח, נשמה, חיה, יחידה. והם, ה' מעלות, זו למעלה מזו, והוא סוד ה' פעמים ברכי נפשי את וכו', כנזכר במסכת ברכות (דף יד ע"א), שהם, כנגד ה' בחינות שיש לנשמה. להלן פירוש אור פנימי, שם: הכלים שבעשר ספירות נקראים: כתר, חכמה, בינה, ז"א, מלכות. והאורות שבהם, נקראים: יחידה,

הגוף. הקב"ה יחיד בעולמו והנפש יחידה בגוף. הקב"ה אין לפניו שינה והנפש אינה ישינה. הקב"ה טהור בעולמו והנפש הזו טהורה בגוף. הקב"ה רואה ואינו נראה והנפש הזו רואה ואינה נראית. תבא הנפש שהיא רואה ואינה נראית ותקלס להקדוש ב"ה שהוא רואה ואינו נראה. אמרו ישראל רבש"ע הנפש הזו שמקלסת אותך עד מתי היא נתונה בעפר "כי שחה לעפר נפשנו" (תהלים מ"ד כ"ו). אמר להן הקב"ה חייכם יגיע הקץ ונפשותיכם שמחות לפיכך ישעיה מנחם אותן ואומר "שוש אשיש בה' תגל נפשי באלקיי" (ישעיה ס"א י) וכו', עכ"ל המדרש.

הקדמת אמירת ברכי נפשי בעוד האדם חי:
בזוהר נשא (סולם אות קכ"ג). מבאר את מעלת הקדמת אמירת ברכי נפשי בעולם הזה בעוד האדם חי, מטרם שלא יוכל לעשת זאת. להלן לשון הסולם: כשהסתכל דוד המלך באלו הדינים של אדם כשנפטר מן עולם הזה. הקדים ואמר ברכי נפשי את ה', מטרם שיוצאת מן העולם, עתה, כשעוד את נמצאת עם הגוף. וכל קרבי את שם קדשו, אתם האברים המחוברים עם הרוח, עתה בעוד שהרוח נמצא עמכם, הקדימו לברך את השם הקדוש, מטרם שמגיע הזמן שלא תוכלו לברכו, ולהודות לו בשבילכם, עכ"ל הסולם (נשא קכ"ג).

רמז שיתוף מדה"ר ועבודת האדם במדרגות הנשמה, בפסוק ברכי נפשי את: בזוהר לך לך (סולם אות רמ"ה-רמ"ו), מבאר את עליית מדרגות הנשמה מבחינה הראשונה הנקראת נפש שבבחינת ספירת מלכות, ועד ספירת בינה הנקראת נשמה ונשעל ידה אפשר לזכות גם למדרגת חיה ויחידה. ופרש בזה ב' פסוקים. **א: לדוד אליך ה' נפשי אשא. ב: ברכי נפשי את ה'.** להלן לשון הסולם שם: (רמה): אלא, בשביל מדרגתו עצמו אמר **לדוד**, והשבח שאמר בשביל עצמו הוא. "אליך ה' נפשי אשא" (תהלים כ"ה א'), פירושו, **אליך ה' למעלה, נפשי**, מי היא נפשי, זהו דוד, שהוא מדרגה הראשונה שאמרנו, דהיינו מלכות, שהיא הראשונה ממטה למעלה. **אשא**

פירושו **אעלה**, כמש"א אשא עיני אל ההרים. **כי בכל ימיו של דוד היה משתדל להעלות מדרגתו לבינה**, להעטירה למעלה בבינה ולקשרה שם בקשר שלם כראוי. (רמז): כעין זה, "לדוד ברכי נפשי את ה'" (תהלים ק"ג א'), אמר גם כן בשביל מדרגתו עצמו. ומה אמר. ברכי נפשי את ה'. **את** פירושו, להתקשר בקשר למעלה, בבינה. וכל קרבי, מה היא קרבי, אלו הם שאר חיות השדה היינו ספירות הנוקבא, הנקראים קרבים. כמש"א ומעי המו עליו. ד"א. **ברכי נפשי** בשביל מדרגתו עצמו אמר. **את ה'.** זהו שלימות הכל. הכלל של הכל. כלומר א"ת ה"ס המלכות ה' ז"ס ז"א, את ה' היא רומז על יחוד השלם של ז"א ונוקביה, עכ"ל הסולם. **היינו**, שהמרומז בב' פסוקים אלו הוא, על עבודת דוד המלך וכן צ"ל עבודת כל איש ישראל. בתיקון שיתוף מדה"ר במדת הדין שבו, שהיא דבקות במדות עליונות כמש"ש "ברכי נפשי את".

מקורות אמירת ברכי נפשי בראש חודש:
אמירת ברכי נפשי בראש חודש נזכר בטור אורח חיים (סימן קל"ג), וזה לשונו: ובספרד נוהגין בכל יום אחר קדיש לומר מזמור הטה ה' אזנך ענני וקדיש אחריו ואח"כ עלינו לשבח ובכל זמן זמן משני המזמור לפי ענינו כגון ברכי נפשי בראש חודש וכאיל תערוג על אפיקי מים בחולו של מועד ומזמור שיר חנוכת הבית בחנוכה ובפורים למנצח על אילת השחר ומנהג טוב הוא וכו', עכ"ל הטור. כן נזכר גם בטור אורח חיים הלכות ראש חודש (סימן תכ"ג), וזה לשונו: ונוהגים בספרד לומר (תהלים ק"ד) מזמור "ברכי נפשי", לפי שיש בו פסוק "עשה ירח למועדים". במשנה ברורה (סימן תכ"ג ס"ק ט) הביא את דברי הטור הנ"ל וציין את דברי המגן אברהם, שבקצת מקומות אין אומרים אותו. כדברי הטור כתב גם בספר אבודרהם (תלמיד של רבי יעקב בעל הטורים) בסדר תפלת ראש חודש ופירושה, וזה לשונו: ואומר ברכי נפשי את ה' מפני שכתוב בו עשה ירח למועדים ויצירת בראשית, ואומר קדיש יהא שלמא רבא וכו', עכ"ל האבודרהם. [בגמ' מסכת ראש השנה דף

הזוהר (סולם אות ק"ג, סוף מאמר בליליא דכלה). זוהר תצוה (סולם אות קכ"ב, מאמר ובעשור לחודש השביעי, ד"ה ביאור הדברים, פרצוף המלכות נקראת שנה שבו י"ב חודש). זוהר אמור (סולם אות קצ"ג, מאמר תקיעת שופר, ד"ה ביאור הדברים, בכל ראש השנה): כי המלכות נקראת שנה, וי"ב חדשי השנה הם סדרי התיקון שלה מתחילתה עד גמר התיקון וכו', עכ"ל הסולם.]

לוי הנוטל ידים לכהן יטול ידיו

תחילה (נשא, סולם אות קנ"ו-קנ"ז)

(קנו): תאנא, כהן דבעי לפרסא ידוי, בעי דיתוסף קדושה על קדושה דיליה, דבעי לקדשא ידוי, על ידא דקדישא. מאן ידא דקדישא. דא ליואה. דבעי כהנא ליטול קדושה דמייא מידי, דכתיב וקדשת את הלויים, הא אינון קדישין. וכתיב בהו בלויים, וגם את אחיך מטה לוי וגו'. שבט אביך כלל. מכאן, דכל כהן דפריס ידוי, בעי לאתקדשא ע"י דקדישא, ליתוסף קדושה על קדושתיה. ועל דא, לא יטול קדושה דמייא, מבר נש אחרא, דלא הוי קדישא. (קנו): ובצניעותא דספרא תאנא, לוי דאתקדש כהנא על ידוי, בעי הוא לאתקדשא בקדמיתא. ואמאי לוי, ויתקדש על ידא דכהנא אחרא. תאנא, כהנא אחרא לא בעי, דהא כהן דלא שלים, לא בעי האי כהנא שלים, לאתפגם על ידא דפגימא דלא שלים. אבל לוי דאיהו שלים, ואתחזי לסלקא בדוכנא, ולמפלא משכן זמנא, הא שלים הוא, והא אקרי קדוש, דכתיב וקדשת את הלויים. א"ר תנחום, אף אקרי טהור, דכתיב וטהרת אותם. ובגין כך בעי לאוספא כהנא קדושה על קדושתיה.

הסולם

(קנו): תאנא כהן דבעי וכו': למדנו כהן הרוצה לישא את כפיו, צריך שיתוסף קדושה על קדושתו, דהיינו שצריך לקדש

כ"ה ע"א, נזכר פסוק "עשה ירח למועדים", ומתפרש על קביעת ראש חודש ע"פ חידוש הלבנה. נוסח ברכת קדוש לבנה הוא בגמי מסכת סנהדרין דף מ"ב ע"א.]

סיכום דברי הזוהר בטעם אמירת ברכי נפשי

בראש חודש: לכאורה מדברי הזוהר הנ"ל וירא (סולם אות כ"ד, וכן שם אות כ"א), משמע מקור לאמירת ברכי נפשי בראש חודש. כיון שהוא זמן עליית הנשמות והתחדשותן. כדאיתא שם, שבזמן זה הקב"ה הולך עם יעקב אבינו **לקבל פניהם** של נשמות הצדיקים וכו'. כעין לשון הגמי' (מסכת סנהדרין דף מ"ב ע"א), ונוסח הנאמר בקדוש לבנה: תנא דבי רבי ישמעאל אילמלא זכו ישראל אלא **להקביל פני אביהן** שבשמים כל חודש וחודש [פעם אחת בחודש] דיים וכו', עכ"ל הגמי'. אלא, מתוך שכל הנאמר בזוהר מתייחס רק למדרגות נשמות בני האדם ונכל מה שאינו נוגע לקבלת הנשמות אין הזוהר מדבר בהם אפילו לא במלה אחת, כמפורש בדברי בעל הסולם (מבוא לספר הזוהר סעיף ה'). מובן פירוש הזוהר את פרק "ברכי נפשי" (תהלים ק"ד). על ה' מדרגות הנשמה, שהם ה' הבחינות נרנח"י כנ"ל, הרמוזות בה' פעמים ברכי נפשי. עוד נוסף על כך גם עניין שיתוף מדת הרחמים בדין. שכפי שבריאת העולם נעשתה במדה זו, כן מוטלת עבודה זו על כל אדם. כדברי הזוהר בפירוש דברי דוד המלך "ברכי נפשי את", וכן הפסוק "לדוד אליך ה' נפשי אשא". **ראש חודש:** בהיות שכל י"ב החדשים הם חלקי ספירת המלכות הנקראת "שנה", כמפורש בסולם (כדלקמן במראה מקומות). יובן שגם התחדשות נשמות ישראל שגם הם חלקי ספירת המלכות, היא בבחינת ראש חודש. וכעין המובאר בג' הבחינות הכלליות הנקראות "**עולם שנה נפש**".]

מראה מקום בזוהר: י"ב חדשי השנה: זוהר

וירא (סולם אות שפ"א, מאמר ר"ה ויום הכיפורים, ד"ה פירוש י"ב חדשי השנה): י"ב חדשי השנה הם תקון המלכות מתחילתה עד סופה. וכיון שסופה אינו נשלם לגמרי עד גמר התקון, על כן צריכים בכל שנה לחזור ולתקנה וכו', עכ"ל. הקדמת ספר

ידיהם בשעת נשיאת כפים אף על פי שכבר נטלו ידיהם שחרית, ושמעתי שכן היו עושים ג"כ בספרד ושהיו הלויים יוצקים מים על ידיהם ולא הייתי יודע מאין להם דבר זה ליטול על ידי הלויים עד שזיכני ה' ומצאתיו מפורש במדרש הזוהר פרשת נשא (קמו). וזה לשונו: תנא כהן דבעי לפרסא ידוי בעי ליתוסף קדושה על קדושה דיליה דבעי לקדשא ידוי על ידי דקדישא מאי קדישא דא ליואה דבעי כהנא ליטול קדושה דמיא מן ידוי דכתיב וקדשת את הלויים הא אינון קדישין וכתיב בלויים (במדבר יח ב) וגם את אחיך מטה לוי וכו' שבט אביך כלל מכאן כל כהן דפריס ידוי בעי לאתקדשא ע"י דקדישא ליתוסף קדושה על קדושה ולא יטול קדושה דמיא מבר נש אחרא דלאו קדישא. וכתוב עוד שם ובצניעותא דספרא תנא לוי דאתקדש כהנא [על ידו] בעי לאתקדשא בקדמיתא ע"כ וכן ראוי לנהוג, עכ"ל הבית יוסף (על הטור סימן קכ"ח).

אסור להסתכל בידי הכהנים בזמן

ברכתם (רע"ז נשא, סולם אות קע"א-קע"ב)

(קעא): תאנא, אמר רבי יוסי, בשעתא דכהנא פריס ידוי, אסיר ליה לעמא לאסתכלא ביה, משום דשכינתא שריא בידוי. א"ר יצחק, אי הכי, כיון דלא חמאן מה אכפת להו, דהא כתיב "כי לא יראני האדם וחי", בחייהון לא חמאן, אבל במיתתהון חמאן. א"ל, משום דשמא קדישא רמיזא באצבען דידוי, ובעי ב"נ לדחלא, אע"ג דלא חמאן שכינתא, לא בעאן לאסתכלא בידיהו דכהני, בגין דלא ישתכחון עמא חציפאן לגבי שכינתא. (קעב): תאנא, בההיא שעתא דכהנא פריס ידוי, צריכינן עמא למיתב בדחילו, באימתא, ולינדע דההיא שעתא, עידן רעותא אשתכח בכלהו עלמין, ומתברכן עלאינ ותתאינ, ולית דינא בכלהו. והוא שעתא, דאתגלי סתימא

ידוי על יד הקדוש. ומי הוא יד קדוש. זה הוא הלוי, שהכהן צריך ליטול קדושת המים מידי. שכתוב, וקדשת את הלויים. הרי שהם קדושים. וכתוב בהם בלויים, וגם את אחיך מטה לוי שבט אביך וגו'. שהם בכלל שבט אביך. מכאן שכל כהן שנושא כפיו צריך להתקדש על ידי קדוש, שיתוסף קדושה על קדושתו. וע"כ לא יטול קדושת המים מאדם אחר שאינו קדוש. (קנז): ובצניעותא דספרא תאנא וכו': ולמדנו בספרא דצניעותא, הלוי, שהכהן מתקדש על ידוי, צריך הוא להתקדש תחלה. שואל, למה לוי, ויתקדש על ידי כהן אחר. ומשיב, כהן אחר אין צריך לקדש כהן חברו, כי הוא יכול להיות כהן שאינו שלם, שאסור בעבודה, וכהן השלם אינו צריך שיופגם ע"י הפגום שאינו שלם. אבל לוי שהוא שלם, וראוי לעלות בדוכן לעבוד עבודת אהל מועד, הרי הוא שלם, וזה נקרא קדוש, שכתוב, וקדשת את הלויים. א"ר תנחום אף נקרא טהור, שכתוב וטהרת אותם. ומשום זה צריך הכהן להוסיף קדושה על קדושתו. שיהיה נכלל גם מלוי. כי בחינת הטהרה רק בלוי היא (כנ"ל תזריע אות קכ"ג). (נשא, סולם אות קנ"ו-קנ"ז, דפ"י ח"ג דף קמ"ו סוף ע"א, ותחי' ע"ב).

[נטילת ידיים קודם ברכת כהנים (שו"ע והגהת הרמ"א): כך מפורש בשו"ע או"ח (סימן קכ"ח ס"ק ו): אף על פי שנטלו הכהנים את ידיהם שחרית חוזרים ונוטלים ידיהם עד הפרק שהוא חבור היד והזרוע. והלוי יוצק מים על ידיהם, וקודם לכן יטול הלוי ידיו. הגהת הרמ"א: ולא נהגו הלויים לטול ידיהם תחלה רק סמכו על נטילתן שחרית.

מקור מהזוהר הנ"ל לנט"י הלויים המובא בב"י: להלן לשון הבית יוסף (טור או"ח סימן קכ"ח), המציין את מקור הזוהר לנטילת ידי הלויים תחילה: וכן ראיתי האשכנזים נוהגים ליטול

ממנן. וע"ד כתיב, "ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם". וכדין קב"ה מברך לון לישראל.

הסולם

(קעח): בההיא שעתא דברכתא וכו': בשעה ההיא שברכה זו יוצאת מפיו של הכהן, אלו ששים אותיות הנמצאות בברכת כהנים, יוצאות ומעופפות ברקיע, וממנים ששים שרים על כל אות ואות, וכולם מודים על כל אלו הברכות. מהו הטעם, שיש ששים אותיות בברכות אלו. הוא משום שישראל הם ששים רבוא, ובסוד ששים רבוא הם נמצאים תמיד בעולם, וכל אחת ואחת שבאותיות שבברכות, היא רבוא אחד. וע"כ הן כנגד ששים רבוא שבישראל. (קעט): שמא קדישא דנפקא וכו': השם הקדוש היוצא מברכת כהנים עולה למעלה עד כסא ההוא שלמעלה, שהוא בינה. והכל, שכינה העליונה שהיא בינה, ושכינה תחתונה, שהיא מלכות, מודים ומסכימים עם הכהן בברכות האלו, וכל אלו ששים ממונים שעל כל אות ואות, כנ"ל בדבור הסמוך, מתברכים. וע"כ כתוב, ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם. ואז הקב"ה מברך את ישראל. (נשא, סולם אות קע"ח-קע"ט, דפו"י ח"ג דף קמ"ז ע"א)

[מראה מקום בזוהר: ששים אותיות כנגד ס' רבוא: לך לך (סולם אות ע"ב/א). זוהר חדש לך לך (סולם אות פ"ח, ואות צ). זוהר חדש שיה"ש (סולם אות תרס"א)].

ברכת כהנים באהבה

(נשא, סולם אות קפ"ג)

(קפג): תאנא, כל כהן דלא רחמין ליה עמא, לא יפרוס ידוי. ועובדא הוה בחד כהן דקם ופריס ידוי, ועד דלא אשלים, אתעביד תלא

עתיקא דעתיקין בזעיר אנפין, ואשתכח שלמא בכלא.

הסולם

(קעא): תאנא א"ר יוסי וכו': למדנו אר"י, בשעה שהכהן נושא ידיו אסור לעם להסתכל בו, משום שהשכינה שורה בידיו. א"ר יצחק, א"כ, כיון שאינם רואים, מה זה מזיק להם. כי כתוב, "כי לא יראני האדם וחי". שבחיהם אינם רואים רק במיתתם רואים. אמר לו משום שהשם הקדוש רמוז באצבעות ידיהם, וצריך האדם לירא, ואע"פ שאינם רואים השכינה, אינם צריכים להסתכל בידיהם של הכהנים, כדי שהעם לא יהיו מחוצפים כלפי השכינה. (קעב): תאנא בההיא שעתא וכו': למדנו בשעה ההיא שהכהן נושא כפיו צריך העם לשבת ביראה באימה, ולדעת שבשעה ההיא נמצא עת רצון בכל העולמות, והעליונים והתחתונים מתברכים, ואין דין בכולם. והיא השעה שנגלה הסתום עתיק דעתיקין בז"א, ונמצא שלום בכל העולמות. (רע"מ נשא, סולם אות קע"א-קע"ב, דפו"י ח"ג דף קמ"ז ע"א)

ששים אותיות שבברכת כהנים כנגד כל נשמות ישראל

(נשא, סולם אות קע"ח-קע"ט)

(קעח): בההיא שעתא דברכתא דא נפקא מפומיה דכהנא, אינון שתין אתוון, נפקין וטסין ברקיעא, וממנן שתין רברבין, על כל את ואת. וכלהו אודן על כל אלין ברכאן. מאי טעמא שתין אתוון בכרכן אלין. בגין דישראל שתין רבוא אינון, ורוא דשתין רבוא קיימין תדיר בעלמא, וכל חד וחד איהו חד רבוא. (קעט): שמא קדישא דנפקא מהאי, סלקא לעילא, עד ההוא כרסייא דלעילא. וכלא שכינתא עלאה, ושכינתא דלתתא, אודן ככהנא באינון ברכאן, וכל אינון שתין

הכהן כשנושא את ידיו לברך את העם. שכם כן, גם אנו מברכים בברכות ק"ש: הבוחר בעמו ישראל באהבה, שהמלה אהבה בגימטריא אחד, כנגד י"ג מדה"ר. באופן זה יש ללמוד מדברי הזוהר הנ"ל (נשא קפ"ג), שבא ללמדנו שהדרך לעורר את אותם י"ג מדה"ר היא ע"י אהבת עם ישראל כפשוטו. שזו צריכה להיות כוונת הכהן המברך, ועל כן אומר הזוהר שכהן שאינו אוהב את העם או אינו אהוב על ידו אינו ראוי לברך את ברכת הכהנים. כיון שאינו יכול לעורר את י"ג מדות הרחמים הרמוזות בברכה זו. מכאן, שבכל עת שאדם מבקש לעורר רחמים על חברו ובכל אמירת י"ג מדה"ר יש לעורר את מדת אהבת ישראל [ושבו]. הן את אהבת ישראל להקב"ה, והן את אהבת הקב"ה לעם ישראל וכן את אהבת הבריות. כסדר הנאמר בקריאת שמע: א; הבוחר בעמו ישראל באהבה, שהיא אהבת הקב"ה את עם ישראל. ב; ה' אלקינו ה' אחד, בגימט' י"ג ג, "ואהבת את ה' אלקיך" וגו', שהיא אהבת עם ישראל את הקב"ה. ע"כ דברי קדשו.

מראה מקום: י"ג מדה"ר שבברכת כהנים, מפורש בשער הכוונות להאר"י, דפו"ד דף מ"א אמצע טור א'; ד"ה הנהנת"ל.

שורש הרחמים: עוד יש להתבונן שתרגום המלה אהבה הוא רחמים כמו שאומר בדחילו ורחימו שהם יראה ואהבה. וכן אומר הזוהר כאן שהכהן צריך להיות רחם לעמא דהיינו אוהב וכו'. היינו, ש"ג מדות הרחמים הם י"ג מדות של אהבת הקב"ה לעם ישראל [תליסר מנילן דרחמי]. מכאן, כפי שבעולם הזה אהבת אב לבנו משפעת לו את כל טובתו ממנו כמ"ש "כרחם אב על בניו" וגו' (תהלים ק"ג י"ג), כן הוא באהבת הקב"ה את בניו וברחמי הגדולים עליהם, שבהתעוררות י"ג מדה"ר מושפעים טובת וברכת ה' לבניו. וכפי שבעוה"ז לכל אדם יש את הוריו הפרטיים שהכינה עבורו ההשגחה העליונה האוהבים אותו ודואגים לו, ואין לכל בן קרובים גדולים מהם וכן לא מצינו אהבת

דגרמי. מ"ט. משום דלא בריך בהכיבותא. וקם אחר ופריס ידיו וברוך, ואתתקן ההוא יומא. כל כהן שהוא לא רחם לעמא, או עמא לא רחמין ליה, לא יפריס ידיו לברכא לעמא, דכתיב "טוב עין הוא יבורך", אל תקרי יבורך, אלא יברך.

הסולם

(קפג): תאנא כל כהן וכו': למדנו כל כהן שהעם אינם אוהבים אותו, לא ישא את כפיו. ומעשה היה בכהן אחד, שקם ונשא כפיו, ומטרם שהשלים נעשה גל של עצמות, מה הטעם. משום שלא ברך באהבה. וקם כהן אחר ונשא ידיו וברך ותקן יום ההוא. כל כהן שהוא אינו אוהב את העם, או העם אינו אוהב אותו, לא ישא ידיו לברך את העם, שכתוב, "טוב עין הוא יבורך". אל תקרי יבורך, אלא יברך. (נשא, סולם אות קפ"ג, דפו"ד ח"ג דף קמ"ז ע"ב).

[ברכת כהנים אקב"ו לברך את עמו ישראל באהבה: כן נפסק בשו"ע (או"ח סימן קכ"ח ס"ק י"א), הלכות נשיאת כפיים. המגן אברהם (שם, ס"ק י"ח), ציין את דברי הזוהר הנ"ל כמקור לכך וזה לשונו: נראה לי פירושו כמ"ש בזוהר (נשא דף קמ"ז ע"ב): כל כהן דלא רחם לעמא או עמא לא רחמין ליה לא ישא את כפיו, עכ"ל המגן אברהם.

דברי אדמו"ר שליט"א: בעת שאמו"ר כ"ק האדמו"ר שליט"א עיין בדפים אלו, הוסיף בלשון קדשו, שהמלה אהבה הנאמרת בברכת כהנים: וצונו לברך את עמו ישראל באהבה, היא בגימטריא אחד [י"ג]. שהיא כנגד י"ג מדות הרחמים. כלומר שמאהבת הקב"ה את עם ישראל, נתן להם את י"ג מדות הרחמים שהם שורש כל הרחמים, והמלה אהבה הנזכרת בברכה היא הוראת המדרגה המדוברת. כמפורש בזוהר נשא (סולם אות קס"ב-קס"ה), שבברכת כהנים כלולים י"ג מדה"ר (דעתיקא, וט' תקוני דיקנא דז"א, וביחד הם כ"ב). שאת כולם כולל

מתניתין, והכתיב "אשר לא ישא פנים". אלא אמר הקב"ה, ולא אמרתי להם "ואכלת ושבעת", והם דקדקו עליהם, עד כזית או עד כביצה, ואיך לא ישא להם פנים. ורבנן דמתניתין ואמוראין, כל תלמודא דלהון, על רזין דאורייתא סדרו ליה.

הסולם

(תרו): איהי ד' וכו': ומשום זה כתוב, "ישא ד' פניו אליך". והעמידו בעלי המשנה, והרי כתוב "אשר לא ישא פנים", אלא אמר הקב"ה, ולא אמרתי להם "ואכלת ושבעת וברכת" וגו' והם החמירו עליהם לברך, עד כזית ועד כביצה, ואיך לא ישא להם פנים. וחכמי המשנה והאמוראים כל התלמוד שלהם על סודות התורה סדרוהו. (פנחס, סולם אות תר"ד, דפו"י ח"ג דף רמ"ד ע"ב).

[נשיאת פנים לבני ישראל: תמצית דברי הזוהר, שמשמעות הפסוק "ישא ה' פניו אליך" היא נשיאת פנים [משוא פנים] מאת הקב"ה, המיוחדת רק לבני ישראל. שטעמה המפורש בזוהר כאן הוא כעין מדה נגד מדה. שבשיעור שבני ישראל מדקדקים על עצמם ומשתדלים בתורה ובמצוות בכל מיני גדרים וחומרות מצד חביבתם ואהבתם את מצוות ה', כן הקב"ה מחבב אותם יותר מן הכתוב, וכובש את כעסו מהם וכו'. אופן נוסף בביאור דברי הזוהר כאן מפורש בסולם (הקדמת ספר הזוהר אות רנ"ד-רנ"ה), כדלהלן:

הפסד נשיאת הפנים למזלזל בפירוורי לחם כזית: להלן לשון הקדמת ספר הזוהר (סולם אות רנ"ד): שלשה הם הגורמים רעה לעצמם: אחד מי שמקלל את עצמו. השני, מי שזורק לחם או פירוורים שיש בהם כזית [מאן דזרק נהמא או פרווין דאית בהו כזית]. השלישי, מי שמדליק את הנר במוצאי שבת מטרם שבאו ישראל

הורים לבן שאינו שלהם. כן יש להבין באהבת הקב"ה את בני ישראל. שהם בלבד נקראים בניים למקום כמ"ש "בנים אתם לה' אלוהיכם" (ראה, דברים י"ד א'). בכל זה יובן חשיבות ברכת כהנים. כיון ששורש ברכתם הוא ב"ג מדה", שכפי התעוררות הכהנים בברכתם את כל עם ישראל באהבה [ונטווח הברכה וצונו לברך את עמו ישראל באהבה], כן מתעוררים הרחמים והאהבה העליונה של הקב"ה לבניו, לכל אחד מבני ישראל בכל מקום שהוא. והכהנים שלוחי דרחמנא. [שורש הרחמים ברחמי אב, ספר אור הבהיר ערך רחום, רחם, רחמים, הוצ' ברנדוין דף ש"ג-ג-ש"ד].

מראה מקום בזוהר: טוב עין הוא יבורך: זוהר אחרי מות (סולם אות קכ"ד), ושלח ביד איש עתי המדברה וכו', בוא וראה מה כתוב בכהן, טוב עין הוא יבורך. אל תקרי יבורך אלא יברך. כי משום שהוא טוב עין הוא מוכן שתתקיים הברכה על ידו בזה. **זוהר בלק** (סולם אות תפ"ה), אמר לו כך הוא, בוא וראה, כתוב, טוב עין הוא יבורך. וכבר העמידוהו, אל תקרי יבורך אלא יברך. ובלעם היה רע עין, שלא נמצא בעולם רע עין כמוהו, שכל מקום שהיה מסתכל בו בעיניו היה מתקלל. **אדרא רבא** (סולם אות נ), מאמר פקוחו דעיינין, למדנו אם עין זו דא"א היתה נסתמת רגע אחד, לא יכלו כולם להתקיים. משום זה נקראת עין פקוחה עין עליונה, עין קדושה, עין של ההשגחה, עין שלא ינום ולא יישן, עין שהיא שמירת הכל, עין שהיא קיום הכל. ועל זה כתוב, טוב עין הוא יבורך. אל תקרא יבורך אלא יברך. כי זה, נקרא טוב עין, וממנו מברך לכל].

נשיאת פנים לבני ישראל

(רע"מ פנחס, סולם אות תר"ד, הקסה"ז סולם אות רנ"ה)

"ישא ה' פניו אליך וישם לך שלום" (נשא, במדבר ו' כ"ו). זוהר: (תרו): איהי ד' וכו'. ובגין דא "ישא ה' פניו אליך". ואוקמוה מארי

שש עגלות צב למשא בני גרשון

(ומררי (ויגש, סולם אות קכ"א)

"ויקריבו נשיאי ישראל וגו', ויביאו את קרבנם לפני ה' שש עגלות צב וגו'" (נשא, במדבר ז' ב' ג'). זוהר: (קכא): ת"ח, כמה עגלות הוּו [ששלח יוסף]. שית. כד"א "שש עגלות צב" (נשא, במדבר ז' ג'). ד"א, שיתין הוּו, וכלא רזא חדא. בקדמיתא כתיב בעגלות אשר שלח יוסף, ולבסוף אשר שלח פרעה. אלא, כלהו דשדר יוסף, הוּו בחושבנא כדקא חזי, ואינון דשדר פרעה יתיר מניהו, לא הוּו ברזא דא, ולא הוּו בחושבנא.

הסולם

(קכא): ת"ח כמה עגלות וכו': שואל בוא וראה כמה עגלות היו [ששלח יוסף]. ומשיב שש היו. כמו שאתה אומר שש עגלות צב [בקרבת הנשיאים]. דבר אחר, ששים היו. והכל סוד אחד. כי שש רומזות לששה ספירות. חג"ת נה"י. וששים, רומזות גם כן לשש ספירות הללו, אלא שכל אחת כלולה מעשר, והן ששים. בקדמיתא כתיב וכו': שואל בתחילה כתיב, בעגלות אשר שלח יוסף, ולבסוף אשר שלח פרעה. ומשיב, אלא כל העגלות ששלח יוסף היו בחשבון כראוי, ואלו ששלח פרעה יותר עליהם, לא היו בסוד הזה, ולא היו בחשבון. פירוש. העגלות, ה"ס צורת המוחין דהארית חכמה, כנ"ל, וחשבון, ה"ס המלכות שנקראת חשבון כנודע. וז"ש כלהו דשדר יוסף הוּו בחושבנא, כלומר, שהיו רק בשיעור אור המלכות שה"ס ו"ק דג"ר וכו"ל (דף ל"ו ד"ה וכוה נפתח), שרק שיעור זה מותר לקחת ממצרים ולא יותר, שה"ס עגלה, כמ"ש שם. אבל אלו ששלח פרעה לא הוּו ברזא דא ולא הוּו בחושבנא, אלא, למעלה משיעור עגלה, דהיינו מבחינת שור פרה עגל. שזה היתה מנחה מצד פרעה,

לקדושא דסדרא, שבתוך ואתה קדוש, הנה באותו האש הוא גורם להדליק אש הגיהנם עד שלא הגיע זמנם.

ביאור הדברים (שם, סעיף רנ"ה), וזה לשון הסולם: מי שזורק לחם לחם או פירורים שיש בהם כזית [מאן דזרק נהמא או פרוורין דאית בהו כזית]: כי אין לך דבר בעוה"ז שלא יהיה לו שורש חשוב למעלה, ומכ"ש לחם, שבו תלויים חייו של האדם, הרי יש לו שורש חשוב מאד למעלה, ולפיכך המזלזל בלחמו גורם פגם בשורש חייו למעלה. וזה מובן לכל אדם רק בסעודה שיש בה שביעה הנותנת לו חיים. אמנם בלחם ופרורין שאין בהם אלא כזית, יש בני אדם המזלזלים בהם וזורקים אותם, משום שאין בהם בחינת שביעה, אמנם כיון שהחמירו חז"ל לברך ברכת המזון, גם על כזית, ע"כ יש להחשיבם כמו סעודה שיש בה שביעה, ואסור לזלזל בהם. והמזלזל בהם גורם רעה לעצמו.

והענין הוא, כי אמרו חז"ל בגמ' מסכת ברכות (דף כ' ע"ב) אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה רבש"ע כתוב בתורתך אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד, והלא אתה נושא פנים לישראל דכתיב ישא ה' פניו אליך, אמר להם וכי לא אשא פנים לישראל שכתבתי להם בתורה, ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלהיך, והם מדקדקים על עצמם עד כזית ועד כביצה. הרי שבזכות הדקדוק על כזית, להחשיבו סעודה שיש בה שביעה זוכים שהש"י נושא לנו פנים אע"פ שאין אנו כדאים, נמצא כי אלו המזלזלים בפרורין דאית בהו כזית, ואינם מחשיבים אותם בסעודה שיש בה שביעה, אינם זוכים לנשיאת פנים מהש"י, וגורמים רעה לעצמם ועי' בזהר ברע"ו פנחס דף רל"א אות ת"ד וכו', עכ"ל הסולם [הקסה"ז אות רנ"ד-רנ"ה].

שהיה אסור ליוסף, כנ"ל. (ויגש, סולם אות קכ"א, דפ"י ח"א דף ר"א ע"א).

משא גרשון ומררי: אגב אורחא, עוד יש להתבונן בפרשיות [פ', פתוחות] שבתורה, שמשא בני קהת נאמר בפרשה בפני עצמה בסוף פרשת במדבר, ומשא בני גרשון ומררי, בפרשה פ' אחת בתחילת פר' נשא. שעל פי המבואר לעיל (בזוהר ויגש, ובספר אור הבהיר) אפשר לומר, שהבדל המדרגות שביניהם מרומז גם בשמם. שבני קהת הם בחינה גבוהה יותר כמפורש בזוהר בראשית א' (סולם אות רל"ז): "עד כי יבא שילה", דא משה. חשבן דא כדא, ול"ו יקהת עמים אתון ולוי קהת. **סולם:** עד כי יבא שילה, זהו משה, כי משה בגימטריא שילה ולו יקהת עמים, הוא אותיות ולוי קהת. כלומר שיגיע התיקון ממשה עד קהת ועד לוי שהם אבותיו, עכ"ל הסולם. לעומת זאת בשמות גרשון ומררי, שהיו בבחינת ו"ק כנ"ל, משמע קצת מרירות וזרות. [מלשון: גר הייתי בארץ נכרייה, וכן וימדרו את חייהם]. מכאן, שכאשר זוכים לאור עליון ולהארת פנים ופקיחת עיניים, אין מרגישים כבדות בעבודת ה', ואפי' משא כבד הרומז למדרגה עליונה המחייב עבודת ה' רבה ביותר, נשא בכתף ברצון ובשמחה. מה שאין כן במדרגה נמוכה יותר, שם הכל נעשה בכבדות וצריכים עגלות לעזרה בנשיאה.]

[**משא בכתף ומשא בעגלות:** יש מקום להתבונן בהבדל שבין משא בני קהת שהיה בכתף לבין משא בני גרשון ומררי שהיה בעגלות צב כמפורש בפסוקים. שמלבד ההבדל בעצם המשא, עוד מרומז הבדל זה במדרגות כתף או בשש העגלות, כמפורש בסולם (ויגש אות קכ"א). במספר שש העגלות. ביאור נוסף נראה בספר אור הבהיר [בעל הסולם] ערך משא (הוצ' ברנדזין עמ' רט"ז), כדלהלן:

משא בני קהת בכתף ובני גרשון ומררי בעגלות: להלן לשון בעל הסולם בספר אור הבהיר (ערך משא): משא: יורה על האורות החשובים מאד, שאינם מושגים זולת בקשיים מרובים. ולפיכך מכונה השגתם בשם משא כמו נושא משא כבד, וזה סוד הכתוב "ולבני קהת לא נתן כי וכו' בכתף ישאו". וזה סוד הכתוב **ישא** ה' פניו אליך, ומרמזים על השגת אור הפנים והג"ר הנישאים בכתף, ששם קשר של חוט השדרה הנושא את הראש. אכן בני גרשון ומררי נסתייעו בשש עגלות **צב** (צ"ב צבאות) שהמשיכו בזה רק אור דו"ק בסוד שש עגלות צ"ב והבן. עכ"ל אור הבהיר.

בני היכלא - תוספות זוהר

[ביאור קצר לסעיפי הסולם על דרך התוספות שעל הגמרא]

עפר קרקע המשכן וגלגל חמה

(נשא, סולם אות ס"ט-ע')

"ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן ונתן אל המים" (נשא, במדבר ה' י"ז). זוהר: (טט): "ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן". מאן העפר. הא תנינן, כתיב "הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר" (קהלת ג' כ'). "הכל היה מן העפר", אפילו גלגל חמה, כ"ש ב"נ דאשתתחו מניה. (ע): א"ר יוסי, אלו כתיב ומן העפר ולא יתיר, הוינא אמר הכי. אבל כיון דכתיב "ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן", משמע דאחרא הוא. אלא כתיב "יתן כעפר חרבו" (ישעיה מ"א ב'). אלין מאריהון דקיסטין ובליסטראין, מארי דדינא קשיא. משמע דכתיב "בקרקע המשכן", דאחידן לתתא. ועל דא "יקח הכהן ונתן אל המים".

הסולם

(טט): ומן העפר אשר וכו': ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן. שואל מהו העפר. ומשיב, הרי למדנו, כתוב, "הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר". הכל היה מן העפר, אפילו גלגל החמה. כל שכן אדם שנמצא ממנו. (כמ"ש לעיל צו קע"ג). (ע): א"ר יוסי וכו': אר"י, אלו היה כתוב ומן העפר, ולא יותר, הייתי אומר כך, שהפירוש הוא מן העפר, שהוא מלכות. אבל כיון שכתוב, ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן, משמע שהוא עפר אחר. אלא, כתוב "יתן כעפר חרבו", אלו בעלי כלי זיין, ובעלי אבני הקלע, בעלי דין הקשה. זה משמע משכתוב בקרקע המשכן, שפירושו סיום המלכות הנקראת משכן, והיינו בעלי הדין הנאחזים למטה בסופה, במלכות דמלכות, בסו"ה לפתח חטאת רובין, וע"כ, יקח הכהן ונתן אל המים. כי מבחינת עפר הזה יטיל לתוך המים. קיסטין הוא כלי זיין, מלשון לבוש בכלי זיין קסטיא (ילמדנו שופטים) ובליסטראין, הוא כמ"ש, וכי משה רבינו ע"ה קניגי ובליסטרי היה (חז"ל י"ז). (נשא, סולם אות ס"ט-ע', דפו"י ח"ג דף קכ"ה ע"א).

[תוס' ז']: עפר קרקע המשכן - יש להתבונן במדרגות סתם עפר ועפר המשכן הנז' כאן. כיון שבמדרגת עפר סתם נכלל גם האדם כמ"ש אפי' גלגל חמה וכל שכן אדם שנמצא ממנו. ולכאורה משמע שמדרגת עפר המשכן נמוכה יותר כיון שמסיום ספירת מלכות הנקראת משכן, נמשכים דינים קשים כמ"ש קיסטין ובליסטראין. עוד יש להבין בזה, שלכאורה יש הבדל בין המבואר בזוהר כאן לבין המבואר בזוהר בלק (סולם אות תס"ח), שמבאר שם את הפסוק "מי מנה עפר יעקב", ושואל מהו עפר, אמר רבי שמעון, עפר הוא כמ"ש יתן כעפר חרבו, שהיא ספירת מלכות שממנה נברא אדם הראשון אלא שהיה נמתק בבינה בסוד הכתוב עפר מן האדמה. עפר הוא מלכות דמלכות, אדמה היא בינה דמלכות וכו'. ומעפר זה נמשכים בליסטראות וכלי זיין וכו', עכ"ל. היינו משמע קצת, שהמדרגה שממנה נברא אדם הראשון, והמדרגה שממנה נמשכים דינים ובליסטראות היא

אותה בחינה. שלכאורה מדברי הזוהר נשא כאן משמע, שהם ב' מדרגות שונות. **עוד איתא בזוהר** וארא (סולם אות ל"ג, ואות נ'), כי כשנברא אדם הראשון הוא נתקן מעפר בית המקדש שלמטה, שהוא מלכות שנקראת עפר, אבל מהמלכות המתקונת בבניה, שנקראת עפר ביהמ"ק שלמטה [שלמעלה?]. וכו'. משמע קצת, שמקום בריאת האדם [ואפי' גלגל חזמה], ועפר המשכן או ביהמ"ק הם אותה בחינה. שלכאורה צריך ליישב הדברים עם דברי הזוהר כאן. **כעין** דברי הזוהר וארא, מפורש בהרחבה גדולה גם בזוהר צו (סולם אות קע"ד-קע"ה), שם מובאים דברי ר' ייסא סבא הכל היה מן העפר אפי' גלגל חמה וכו'. ור' אלעזר מפרש את דבריו על מדרגת מלכות אלא שהיא נכללה ונמתקה בבניה ונקראת עפר בית המקדש [בסוד שיחוף מדה"ד בדין]. עכ"פ משמע מדברי הזוהר, שמדרגת עפר בית המקדש ומדרגת עפר המשכן שוות. **עוד יש להקשות** על הנ"ל מדברי הזוהר פקודי (סולם אות תתק"ה-תתק"ו), שמפרש שהעפר הכלול במי המרים המאררים הוא עפר שאינו עושה פירות. כמ"ש מעפר שריפת החטאת דהיינו אפר וכו'. והוא ממקום שנקרא קרקע המשכן, שהוא בחינת עולם הבריאה, שהוא קרקע המשכן שבבחינת מלכות דאצילות.

אפי' גלגל חמה - יעויין בזה ברשימת מראי המקומות בזוהר [אפי' גלגל חמה] דלהלן, שלכאורי מלבד שיש ליישבם עם דברי הזוהר כאן, עוד יש ליישב החילוקים הנזכרים בהם עצמם.

מראה מקום בזוהר: אפי' גלגל חמה: זוהר וישלח (סולם אות פ"ח): כמו שכתוב, הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר. ולמדנו, הכל היה מן העפר, ואפילו גלגל חמה. אבל אבק אינו עושה פירות ואבים לעולם, ועל כן, ויאבק איש עמו. **זוהר צו** (סולם אות קע"ג): הכל היה מן העפר אפי' גלגל חמה וכו'. מה הוא העפר. הוא אותו העפר השורה תחת כסא הכבוד הקדוש. שהוא בינה. פירוש. שהוקשה לו לר' אלעזר, מה שלמדנו, הכל היה מן העפר, שהוא מלכות, ואפילו גלגל החמה, הרומז על הת"ת, הלא להיפך הוא, שהמלכות נאצלת מת"ת. ועל זה משיב, שהכונה היא על המלכות שבבינה, שהיא למעלה מת"ת, וממנה היה הכל, ואפילו גלגל החמה, שהוא ת"ת. **זוהר צו** (סולם אות קע"ה): ומשיב, אלא, מן העפר, פירוש, מן העפר שבביהמ"ק הקדוש, דהיינו מלכות, כמו שאמר ר' ייסא סבא, ועפר הזה, הוא מעפרא עלאה, מבינה וכו'. פירוש. שר' אלעזר מתרץ דבריו, שאינם סותרים דברי ר' ייסא סבא, כי מה שאמר ר' ייסא, שעפר הוא מלכות, היינו מלכות הממותקת בבניה, המכונה עפר בית המקדש וכו'. **זוהר חוקת** (סולם אות ל"ג): כשרוח הטומאה מתפשט על כל העולם, ומהו הרפואה שלהם. הוא שכתוב, ואל עפרם ישובון. שזהו שריפת החטאת, כדי להטהר בו. והיינו סוד [רזא] "הכל היה מן העפר ואפילו גלגל חמה".

עפר קרקע המשכן: זוהר נשא (סולם אות ס"ט-ע). זוהר בלק (סולם אות תס"ח). עפר בית המקדש: זוהר וארא (סולם אות ל"ג ואות נ').

מסורת הזוהר: תורה אור: וְלָקַח הַכֹּהֵן מִיָּם קִדְשִׁים בְּכֵלֵי חָרֶשׁ וּמִן הָעֶפֶר אֲשֶׁר יְהִי בְּקִרְקַע הַמִּשְׁכָּן יִקַּח הַכֹּהֵן וְיִתֵּן אֶל הַמִּיָּם (נשא, במדבר ה' י"ז). הכל הולך אל מקום אחד הפל היה מן העפר והכל שב אל העפר (קהלת ג' כ'). מי העיר ממזרח צדק יקראוהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן פעפר חרבו פקש נדף קשתו (ישעיה מ"א ב').

מים מרירים ומים מתוקים

(נשא, סולם אות ע"א-ע"ב)

"ולקח הכהן מים קדושים בכלי חרש וגו', וביד הכהן יהיו מי המרים המאררים" (נשא, במדבר ה' י"ז-י"ח). זוהר: (עא): "מי המרים המאררים", אלץן מי ימא, דאינון מרירין. מאי הוא. דא שמא קדישא, בשעתא דאשתכח בדינא, כדין אקרין מי המרים המאררים. ובג"כ מיא דימא דלתתא כלהון מרירין. (עב) ת"ח, האי ימא קדישא כמה נהרין מתיקין עאלין בגווה, ובגין דאיהי דינא דעלמא, מימוי מרירין, בגין דאחיד בה מותא לכל בני עלמא. ואע"ג דאינון מרירין, כד מתפשטין מתיקין אינון. לזמנין מיין דימא מרירין. לזמנין ימא דבלע לכל שאר מימין, ואקרי ימא דקפא, ובלע כל אינון אחרנין, ושאיב לון בגווה, ולא ניגרין לבר. לזמנין שארן מיא, ונגדין מההוא ימא, כל מה דנגיד לתתאי. ובכמה גוונין קיימא האי ימא. המים המאררים, בשעתא דאתי חיויא ואטיל זוהמא, כדין המים המאררים ועל דא כהנא עביד עובדא לתתא, ואומי אומאה, ואתעביד דינא.

הסולם

(עא): מי המרים המאררים וכו': אלו הם מי הים שהם מרים. מה הם מי הים. הם השם הקדוש, דהיינו מלכות הנקראת ים, בעת שנמצאת בדין, ואז נקראים מי המרים המאררים. ומשום זה מי הים התחתון, שהוא ענף אל המלכות, כולם מרים. (עב) בוא וראה, הים הקדוש הזה, שהוא מלכות, כמה נהרות מתוקים, שהם ספירות דז"א, נכנסים בתוכה, ומשום שהיא דיין של העולם, מימיה מרים, משום שאחוז בה המות של כל בני העולם. בסו"ה ורגליה יורדות מות. ואע"פ שהם מרים, כשמתפשטים הם מתוקים. לפעמים מי הים מרים, היינו מצד שהמות נאחו במלכות. לפעמים מי הים בולעים כל שאר מימות. כמ"ש לעיל (ב"א אות צ"ו) ונקראת ימא דקפא (כמ"ש ב"א דף רמ"ז ד"ה ימא דקפא) ובלע לכל אלו מימות האחרים ושואב אותם בתוכו ואינם נגרים לחוץ. ולפעמים נפתחים המים ונמשך מהים ההוא כל מה שנמשך לתחתונים. ובכמה אפנים עומד הים ההוא. המים המאררים, הם נקראים, בשעה שבא נחש והטיל זוהמא, אז המים המאררים, וע"כ הכהן עשה מעשה למטה, והשביע השבועה, ונעשה הדין. (נשא, סולם אות ע"א-ע"ב, דפו"י ח"ג דף קכ"ה ע"א).

[תוס"ז] **מים מרים ומים מתוקים** – בבדיקת כלל ישראל וכן כל אדם בפרט. המשך דברי הזוהר כאן הוא לקמן (נשא סולם אות פ"ז-פ"ח), על הפסוק "ויורהו ה' עץ וישלך אל המים וימתקו המים", שכאשר ערב רב היו מחטיאים את ישראל הוחזרו המים להיות מרים. ואותו עץ מר שהשליך משה אל תוך המים היו כניסיון של הסוטה. שאם חטאה היו המים חוזרים להיות מרים [אתהדרו מרירין]. ואם לא וכו'. וימתקו המים. היינו בדיקת כלל ישראל במים. **יעוין** בזוהר לך לך (סולם אות ע"ח), שמבאר סוד מים מתוקים דקדושה, שלעומתם הם מים המאררים שהם יצר הרע [מים מתיקי דקדושה, ומים המאררים דאינון יצה"ד]. היינו בדיקת יצה"ט ויצה"ר שבכל אדם. **עוד איתא** בזוהר שמות (סולם אות ע"א), שאותם הנמצאים בהיכל הזכות נקראים מים מתוקים ומים צלולים, ואלו שנמצאים בהיכל חובה נקראים מי המרים המאררים [מים מתיקין וצלילין, ומים מרירין מלטטין]. היינו, שאלו הם המים ששותים כל המכניסים עצמם להיכל חובה. כמפורש בזוהר בראשית ב' (סולם אות ק"ג, היכל זכות, כף זכות וכף חובה), שהשקועים בענין הקבלה לעצמו המוטבע בהם, הם במרירות ודנים הכל לכף חובה. לעומתם הם כל הפורשים מטבע הקבלה הזו ומתמסרים להשפיע נ"ר ליוצרים, שהם בבחינת היכל הזכות ודנים ומכריעים את עצמם ואת כל העולם לכף זכות, ואינם רואים

במעשה הקב"ה שום חובות כלל. **בחינה נוספת במים היא במי התורה** כדאיתא בזוהר פנחס (סולם אות שט"ו), שהמשתדלים בתורה לשמה יוצאים להם מי התורה מתוקנים [נפיק לון מיא דאורייתא מתיקן]. ונאמר בהם "ותשת העדה ובעירם", ואלו שאין עוסקים בה לשמה יוצאים להם מים מרים [נפיק לון מים מורידין], שנאמר בהם "וימררו את חייהם בעבודה קשה", זהו קושיא, בחומר זהו קל וחומר, ובלבנים זהו לבון הלכה.]

בני היכלא - משלי בעל הסולם

האבק הרע ואבק המרפא [פרי חכם ב', אגרת כ"ה, עמ' פ"ט]

[במשל זה הן המשל והן הנמשל לשון בעל הסולם]

משל האבק הרע ואבק המרפא הוא משל בעל הסולם למציאות ההשגחה העליונה שאף על פי שאינה נראית בגלוי, בכל זאת מצודתה פרושה על כל החיים. אשר אוהבי המלך העליון ונאמניו, עושים כמצווה עליהם ומקבלים שכרם משלם בזה ובבא [בעולם הזה ובעולם הבא]. אמנם כל אותם הסבורים לעשות כרצונם בלבד, לוקים בכפליים. [באגרת זו כתב בעל הסולם הן את המשל והן את הנמשל, כדלהלן:]

משל למלך גדול, טוב ומטיב, אשר כל מגמתו היתה רק להנות בני מדינתו. כי לא נזקק לשום עבודה שיעבדהו. אלא שכל שאיפתו היתה להטיב עם בני מדינתו.

אמנם, זאת ידע שישנם מדרגות שונות בין מקבלי טובתו, הנערכות כפי שיעור אהבתם אליו ובמדת הכרתם את ערך מעלתו. על כן עלה ברצונו, להנות את הכשרים שבבני מדינתו בשיעור מופלג ביותר. עד אשר כל יתר העם יראו שאין המלך מקפח את שכר המרבים אהבה אליו, ולא עוד אלא שמשביע אותם מטובו משפע התענוגים אשר הכין עבורם. מלבד זאת נוסף על התענוגים שחשב ליתן להם כיד המלך, עוד יהיה להם גם תענוג מיוחד בזה שירגישו שנבחרים המה מעם, וגם את זה רצה ליתן לאוהביו.

בכל זאת, מחמת שלמותו של המלך עלה בדעתו להשמר מתלונה של המוני העם, שמא ישקרו בעצמם, או יטעו גם כן את עצמם לומר שגם הם מאוהבי המלך המה, ועם כל זה נגרע שכרם. על כן נשמר גם מזה, וחשב תחבולות להוציא מחשבותיו אל הפועל בשלמותם. עד שמצא עצה נפלאה:

נתן צו לכל בני המדינה כולם, אחד לא יחסר לבוא לשנה תמימה אל עבודת המלך. ויחד מקום בהיכלו לכך. והתנה בפרוש שאסור לעבוד מחוץ למקום המיועד, כי פיגול הוא, ובעיני המלך לא ירצה.

והנה שכרם אתם במקום פעולתם. שהכין להם סעודות גדולות וכל מעדני עולם בכל אימת שרוצים. - ואחר ככלות מועד שנת העבודה, אז יקח את כולם לשולחן המלך עצמו, ויהיו מרואי פניו היושבים ראשונה במלכות.

התפרסם הכרוז ברחבי המדינה, וכולם כאחד באו לעיר המלך המוקפת חיל וחומה, כי נסגרו שם במשך השנה הנועדה, ותחל העבודה. מתחילה סבורים היו שהמלך הכין משגיחים על אופן עבודתם, לדעת מי עובדו ומי לא עובדו. - אמנם המלך הסתתר, ואין שום השגחה,

ואיש הישר בעיניו יעשה. כך נראה הדבר בעיניהם. ולא ידעו מההמצאה הנפלאה אשר נתן מין אבק רע במעדנים ומגדנות. וכנגדו נתן אבק מרפא בבית של העבודה.

ובזה התבררה ההשגחה מעצמה. כי אוהביו ונאמניו באמת ובתמים, אף על פי שראו שאין השגחה במקום הזה. מכל מקום מחמת אהבתם הנאמנה, שמרו מצוות המלך בדקדוק, ועשו כל עבודתם כפי המוטל עליהם. וגם דייקו לעבוד במקום המיועד לכך דווקא. וממילא שאבו לתוך גופם את אבק המרפא. וגם כאשר הגיע זמן האכילה - טעמו את המגדנות והמעדנים. והיה בהם אלף טעמים, מעודם לא השיגו טעמים כאלו ולא הרגישו מתיקות כזאת. ועל כן היו מהללים ומשבחים את המלך מאד. כי על שולחן המלך הנעלה על כל שבחים המה אוכלים!

אבל השפלים, שאינם מבינים כלל בחינת מעלה במלך, שראוי משום זה לאהוב אותו באהבה מסורה ונאמנה. כיון שראו שאין השגחה - לא שמרו את מצוות המלך כראוי. זלזלו במקום המיועד לעבודה, וכל אחד עבד עבודתו במקום שנראה לו במגרשי המלך. וכשהגיע זמן האכילה, כיון שטעמו את המגדנות - נתמלא חיכם טעם מר, מחמת האבק הנ"ל. ויחרפו ויבזו את המלך ושולחניו הבזוי אשר הכין להם לשכר חלף טרחתם. והוחזר המלך אצלם לשקרן גדול שאין כמותו. אשר במקום מעדנים ומחמדי עולם - נתן להם מרורות ומלוחות כאלו.

וכיון שכן, התחילו להמציא להם ממגרש העיר מיני מזונות. לשבור רעבם. ואז משנה שברון שברם - כי עבודתם נתרבה פי שנים. ולא ידעו החמדה שבשולחן המלך המצוי לעיניהם.

הנמשל הוא: התורה נחלקת לב' חלקים: חלק לשיעבוד המקום, כמו תפילין, שופר, ולימוד התורה. חלק לשיעבוד הבריות: כמו, גזלה, ושמרתם לנפשותיכם וכו' גניבה, אונאת איש, להקפיד על נקיות וכו'. והנה החלק שבין אדם לחברו הוא העבודה האמיתית. והחלק שבין אדם למקום הוא השכר והמחמדים הפרושים על שולחן המלך.

אמנם, "כל פועל ה' למענהו" פעל. כלומר, שגם החלק של שיעבוד הבריות צריך להיות במקום של מלך. דהיינו, "לאקמא שכינתא מעפרא". ובזה יש אבק מרפא לסם המות המוטל בן אדם למקום. וזה סוד: "ולענוים יתן חן". בתורה ומצוות שבין אדם לחברו, ובין אדם למקום. "לאוהביו ולשומרי מצוותיו" - לעשותם עובדים הכל על המקום הנועד, ויש להם החן דקדושה. ו"בארצם יירשו משנה" - כי מלבד שאינם עובדים כל כך בשעבוד הבריות - המה שרויים בתענוג כל ימיהם בחן ה'. אבל "ללצים הוא יליץ" כנ"ל. ואומרים שולחן המלך מגואל הוא ח"ו. כי מרגישים את הקדושה כמו ליצנות ח"ו ואם כן הרשעים אינם מרויחים ברשעם, ואם כן מי יוכל להפסיד מה, אם יתפרש מהם אפילו בשעת תקוה למציאת חן. **עכ"ל בעל הסולם**, (פרי חכם ב' אגרת כ"ה, עמ' פ"ט).

[**מקורות הפסוקים:** אם ללצים הוא יליץ וְלַעֲנֻיִם יִתֵּן חֵן (משלי ג' ל"ד). ועשה חסד לאלפים לאוהבי ולשומרי מצותי (שמות כ' ו'). תחת בשתכם מְשֻׁנָּה וכלמה ירונן חלקם לכן בארצם מְשֻׁנָּה יִקְשׁוּ שמחת עולם תהיה להם (ישעי' ס"א ז'). כל פֶּעַל ה' למענהו וגם רשע יום רעה (משלי ט"ז ד')]]

נלקט ונכתב ע"י יהודה לייב אשלג

ניתן לקבל גיליון זה ע"י פנייה לכתובת office2@ateretshlomo.com